

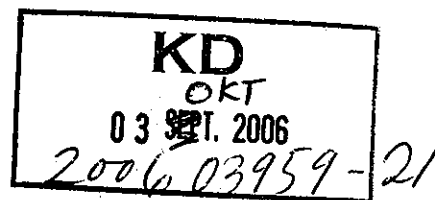

UNIVERSITETET I BERGEN

Universitetsstyret

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119, Dep.

0032 OSLO

Dykkar ref
200603959

Vår ref
06/4617

Dato:
26.09.2006

NOU 2006:8 KUNNSKAP FOR FELLESSKAPET. HØRINGSUTTALE FRÅ UNIVERSITETET I BERGEN.

Vi viser til departementets brev av 05.05.06, og vil med dette komme med høringsuttale frå UiB. Uttalen er bygd på ei intern høring ved institusjonen, eit utkast frå ei adhocgruppe og til slutt handsaming i universitetsstyret.

I hovudsak vil vi vise til den vedlagte uttalen frå adhocgruppa, som fekk tilslutnad i styrets møte 14.09. I tillegg legg vi ved uttalen frå Bergen Museum, som er særleg grundig og utfyllande.

Vi vil her berre trekkje fram nokre få hovudpunkt:

- Utgreiinga er særst nyttig. Den gir ei samla behandling av dei største musea i landet, og inneheld mykje stoff som vil vere til hjelp for institusjonane i det vidare arbeidet.
- Verken samlingsutvikling, samlingsforvaltning eller formidling kan sjåast lausrive frå forskning. Forsking er og må vere ein integrert del av alle hovudansvarsområda til universitetsmusea.
- Formidlinga må vere samlingsbasert, fordi det er samlingane som både er museas største aktiva og deira særpreg i høve til andre museum.
- Musea bør framleis vere ein del av universiteta. Det er ikkje gitt at dagens organisering er den beste i alle delar, men vi kan vanskeleg sjå at ei organisering

side 1 av 3

Postadresse
Postboks 7800
5020 Bergen

Telefon 55 58 00 00
Postmottak@uib.no
Internett www.uib.no
Org no. 874 789 542

Kollegiesekretariatet
Telefon 55 58 20 20
Telefaks 55 58 47 26
Sakshandsamar tel. 55 58 20 29

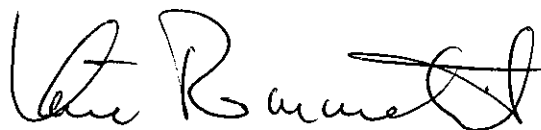
Besøksadresse
Muséplass 1
Bergen

utanfor universiteta kan gjere det lettare å løyse dei betydelege utfordringane som er knytte m.a. til fagleg leiing. Vi kan heller ikkje gå inn for eit påbod om ekstern styreleiar.

Avslutningsvis vil vi takke departementet for det initiativet som vart teke til å få gjennomført denne utgreiinga. Vi ser fram til eit godt samarbeid på museumsfeltet i åra framover.

Sigmund Grønmo
rektor

Kåre Rommetveit
universitetsdirektør

Vedlegg Uttale frå adhocgruppe
Uttale frå Bergen Museum

Kopi: Fakulteta
Bergen Museum
Universitetsbiblioteket
Studentrådet

NOU 2006:8. KUNNSKAP FOR FELLESSKAPET. FORSLAG TIL HØRINGSUTTAELSE FRA UNIVERSITETET I BERGEN

Kunnskapsdepartementet sendte i mai 2006 denne utredningen til høring, og universitetsdirektøren oppnevnte 23.05.06 en arbeidsgruppe til å lage et forslag til uttalelse. Samtidig ble den sendt på høring til Bergen Museum, Det historisk-filosofiske fakultet, Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet og Studentrådet. Det følgende er arbeidsgruppens forslag.

Sammensetning, grunnlagsmateriale og arbeidet i gruppen

Arbeidsgruppen har bestått av:

Førsteamanuensis Kari Loe Hjelle, Bergen Museum, De naturhistoriske samlinger
Professor Anders Johansen, Institutt for informasjons- og medievitenskap
Professor Brian Robins, Institutt for geovitenskap
Professor Henrik von Achen, Bergen Museum, De kulturhistoriske samlinger

De to medlemmene som i dag ikke representerer museet (Johansen og Robins) er begge tidligere styreledere ved museet.

Gruppens sekretær har vært seniorkonsulent Per Gunnar Hillesøy, Kollegiesekretariatet.

Arbeidsgruppen har hatt 3 møter. Arbeidet har tatt utgangspunkt i NOU-en selv, og til det siste møtet har gruppen hatt tilgang til høringsuttalelsene fra Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet, fra Bergen Museum samt fra Institutt for geovitenskap, Institutt for biologi og Skolelaboratoriet i realfag.

Generelt

Arbeidsgruppen har valgt å ikke ta for seg NOU-en kapittel for kapittel, men har konsentrert seg om noen få punkter som anses som problematiske. Vi vil, i likhet med Bergen Museum, understreke at utredningen tar for seg de viktigste områdene innenfor universitetsmuseenes virksomhet, og at mange av forslagene er gode, velbegrunnede og gjennomførbare. Et eksempel er utredningens omtale og vurdering av Riksrevisjonens undersøkelse av bevaring og sikring, som etter vår mening er god og treffende. I likhet med museet vil også vi understreke at en oppfølging som skal gi de nødvendige resultater, vil kreve store ressurser.

Det må også trekkes fram at dersom museene skal utvikles videre på en god måte, vil det kreve god og tydelig styring på alle nivåer, også fra universitetets øverste ledelse. Ledelsesutfordringene er betydelige.

Universitetsmuseene som forsknings- og formidlingsinstitusjoner

Arbeidsgruppens overordnede synspunkt er at kjerneoppgaver som samlingsutvikling og samlingsforvaltning må være forskningsbasert. Formidlingen må ifølge sakens natur først og fremst være samlingsbasert og således også forskningsbasert.

Samlingsutvikling må bygge på aktuelle vitenskapelige problemstillinger og må styres av vitenskapelige kvalitetskriterier. Ansvar må således ligge hos personell som har

forskerkompetanse og som driver egen forskning. Samlingsutvikling som ikke er forskningsbasert på denne måten, kan vanskelig holde den kvaliteten som må kreves av et universitetsmuseum; den kan lett bli tilfeldig og usystematisk. De samme synspunktene kan legges til grunn for samlingsforvaltningen.

Når det gjelder de internasjonalt anerkjente og grunnleggende virksomhetene ved et museum, nemlig innsamling, bevaring, ordning, forskning og formidling, må forskningens plass ikke forstås additivt, som ett ledd i rekken, men som et overgripende perspektiv. Forskning må være en komponent i alle ledd i museenes virksomhet. Dette gjelder ideelt sett alle museer, men i helt særlig grad universitetsmuseer.

Når formidlingen må være samlingsbasert er det fordi det er fascinasjonen i møtet med den originale fysiske gjenstanden som er kjernen i museumsopplevelsen, og som gir museene deres særpreg. Det er også dette møtet som er utgangspunkt for både læring og forskning. Dermed har man selvsagt ikke underkjent verdien av nyere formidlingsformer og dagens formidlingspedagogiske redskap, så som ny digital teknologi, der det utvilsomt er gevinster å hente som museene ikke har klart å realisere. Også Vitensenter-pedagogikken kan være til inspirasjon for museene, men vi vil advare mot at universitetsmuseene beveger seg for langt i retning av Vitensentrene. Risikoen for at museene blir for like andre formidlingsinstitusjoner er nærliggende, og hvis særpreget går tapt, tapes også mye av berettigelsen.

I et krav om at formidlingen også må være forskningsbasert, ligger særlig et krav om at formidlingen ved universitetsmuseene må være faglig solid, oppdatert og aktuell. Det er ikke nok at det holder for grunnskolens formål: Et universitetsmuseum bør være universitetets ansikt utad, og bør kunne gi et inntrykk av universitetskunnskapens nåværende stilling overfor et voksent, velutdannet og engasjert publikum. Dette kan det bli vanskelig å leve opp til dersom museene skal gjøres om til rene formidlingsinstitusjoner. På alle nivåer må universitetsmuseene bedre enn noen andre kunne tilby de forklaringer og opplevelser som også gir forståelse.

Det som er sagt her, bygger etter vår mening godt opp under synspunktet om at museene også må drive egen forskning, særlig grunnforskning. Det er imidlertid ingen streng logisk følgeriktighet her; man kunne godt tenke seg at mye forskningsarbeid og samlingsforvaltning utføres ved universitetsinstitutter, eventuelt av personer fra instituttene eller andre miljøer som knyttes til museet for en tid. Dette gjøres også, og bør etter vår mening gjøres mer enn i dag. Erfaringene fra Bergen Museum er likevel at museene har forskningsfortrinn som instituttene ikke har. Dels henger det sammen med at museene rår over en tverrfaglig kompetanse og dels at kompetansen er komplementær i forhold til instituttmiljøene. For eksempel er det museene som har den høyeste kompetansen når det gjelder gjenstandsforskningen, dvs. den forskningen som tar utgangspunkt i en rekke faktuelle forhold knyttet til det originale gjenstandsmaterialet i tid og rom. Dette er en kompetanse som vanskelig kan bygges opp andre steder. Erfaringsmessig har et slikt synspunkt størst gjennomslagskraft på det kulturhistoriske området.

Stikkordet "komplementær" kan også trekkes fram når det gjelder annen forskning som drives ved for eksempel Bergen Museum. Således har områder som paleobiologi og antropologisk film vokst fram som særegne forskningsområder ved museet.

Den utviklingen som er beskrevet her, har selvsagt skjedd i samvirke med universitetets øvrige fagmiljøer, men etter vårt syn er det fordi museet har eksistert som egen

forskningsorganisasjon at det har vært mulig å utvikle slike områder så langt som det har skjedd. Universitetsmuseene har gjort det mulig å drive forskning som vanskelig kan drives innenfor ordinære institutter. Denne forskningen skjer imidlertid ikke i et faglig tomrom, men svært ofte nettopp i et fruktbart samarbeid med instituttene.

Arbeidsgruppen er dessuten av den oppfatning at man for så vidt kunne tenke seg en rekke ulike modeller for strukturering, organisering og arbeidsfordeling i forholdet institutt, senter og museum. Behovene skifter undertiden og krever nye modeller. Det er neppe mulig en gang for alle å finne den mest hensiktsmessige modellen. Kun med museet plassert innenfor universitetet bevarer man til fulle muligheten for å kunne etablere fruktbare samspill innen rammene av universitetsinstitusjonens overordnede organisering og målstyring. Dette taler i likhet med forskningstematikken for å bevare universitetsmuseene som ordinære deler av universitetene.

Samtidig må det sies at det er flere forsknings- og undervisningsaktiviteter ved instituttene som det ikke er ønskelig eller realistisk at museet skal kunne drive med i stor utstrekning, men som likevel bør øke i forhold til i dag. Således har Bergen Museum i liten grad ansvar for undervisning og veiledning overfor studenter. Den arbeidskraften som master- og doktorgradskandidater representerer i forskningen og den dynamikken som ligger i utstrakt kontakt med disse gruppene, har museet hittil hatt liten tilgang til. Lite kontakt med studenter kan også ha negative konsekvenser for rekrutteringen til vitenskapelige stillinger ved museene. Utredningen går inn for at ansatte ved museene også skal ha undervisning i tillegg til sine museale plikter. Arbeidsgruppen ser at de ansatte i visse tilfeller med fordel kan ha slik undervisning. For at det skal være gjennomførbart, må omfanget imidlertid begrenses, og uten kompensasjon i form av økte ressurser vil undervisnings- og veiledningsarbeid gå på bekostning av samlingsforvaltning og formidlingsoppgaver.

I det hele tatt er museenes plass i forskningslandskapet, både nasjonalt og internasjonalt, og deres forhold til forskningen som utføres i instituttregi, forbausende lite omtalt i utredningen, trass i at det er en meget sentral problemstilling. Ett område som er omtalt i forbindelse med behovet for å utvikle tydelige forskningsprofiler ved museene, gjelder taksonomi. Utredningen peker på dette som et kjerneområde for museene. Institutt for biologi viser i sin uttalelse til at systematikk er en av de mest basale disiplinene i biologifaget. Instituttet mener derfor det er uheldig at den faglige ekspertisen på feltet er delt mellom to organisatoriske enheter, og argumenterer sterkt for en enhetlig forskningsstrategisk ledelse underlagt instituttet. Arbeidsgruppen ønsker ikke å ta stilling til slike strategiske valg, men vil peke på dette som et eksempel på en type forskningsstrategiske utfordringer som stiller betydelige krav til ledelse. Hvorvidt en organisering av museet innenfor eller utenfor universitetet vil være best egnet til å håndtere slike utfordringer, kan vanskelig besvares generelt, men bygd på de lokale erfaringene, er vår oppfatning at det nok er lettest innenfor samme organisasjon, dvs. med museet innenfor universitetet.

Forskningsresultater og resultatindikatorer

Arbeidsgruppen som helhet er kritisk til de resultatindikatorerne som er brukt både i NOU-en og i andre sammenhenger. I utredningen (kap. 6.2.2., s 44) heter det at "Publiseringsaktiviteten framstår som den best egnede faktoren for en sammenligning" mellom forskningsaktivitet ved museene og ved andre fagmiljøer ved universitetene. Etter vår mening er det et åpent spørsmål om dette rent faktisk gir et godt mål på kvalitet. I likhet med flertallet i utvalget, mener vi at resultatindikatorerne gir museene et dårligere utgangspunkt enn

de fleste andre miljøer ved universitetene. Således tilsløres for eksempel at større, tidkrevende innsamlings- og utstillingsprosjekter ofte innebærer faglig utviklingsarbeid med betydelige innslag av originalforskning.

Det må likevel understrekes at også museenes forskningsmiljøer må finne seg i å bli vurdert etter kvalitet, slik som andre. Imidlertid er resultatindikatorene beheftet med så mange svakheter – og i større grad for museene enn ellers – at de framstår som et dårlig grunnlag for styring.

Tilknytningsform og styrende organer

Vi vil først peke på at utvalgets tolkning av sitt mandat, jf. kap. 2.2., framstår som noe tvilsom, all den stund mandatet slik det er angitt i pkt. 2.1. ikke nevnte spørsmålet om "universitetsmuseenes forhold til universitetene" (jf. kap.2.2.). I en høringsuttalelse blir det alltid en skjønsmessig vurdering i hvilken grad man skal gå inn på spørsmål som er omtalt i utredningen, men som ligger på siden av mandatet. Siden utvalget har gitt spørsmålet så bred plass og flertallet har rådd til en så dramatisk endring av universitetsmuseenes organisering i forhold til universitetene, kan vi vanskelig unnlate å kommentere forslaget fra utvalgets flertall.

Av det som er sagt tidligere, går det tydelig fram at arbeidsgruppen ikke kan støtte forslag om å organisere museene utenfor universitetene eller i randsonen, i hvert fall ikke i form av et påbud. Å pålegge alle en større omorganisering, uten at lokale forhold, historiske så vel som aktuelle, er nøye vurdert, medfører en betydelig risiko, ikke minst for at vanskelige organisatoriske, økonomiske og rettslige spørsmål kan komme til å kreve store ressurser, til skade for den faglige virksomheten både ved museene og ved universitetene ellers.

Vi kan heller ikke gå inn for et påbud om ekstern styreleder, og vil oppfordre til at museenes tilknytningsform, interne organisering og styringsform overlates til institusjonene selv, slik løsningen ble i forbindelse med universitets- og høyskoleloven av 2005. Vervet som styreleder for en så særpreget institusjon som et universitetsmuseum krever betydelig innsikt i virksomheten og sterk legitimitet blant de ansatte. Et påbud utenfra om en ekstern styreleder vil antakelig gjøre det svært vanskelig for den som blir utnevnt å oppnå den nødvendige legitimiteten. Med ekstern styreleder kan det også bli vanskeligere å sikre den kontinuiteten og den overordnede strategiske styringen som trengs.

Vi vil derimot ikke gå mot ekstern representasjon i styret, men etter vårt syn bør det ikke påbys eksternt styreflertall, og det bør eventuelt innføres på den måten at universitetet selv oppnevner styremedlemmene.

Konklusjon

NOU 2006:8 "Kunnskap for fellesskapet. Universitetsmuseenes utfordringer", må hilses velkommen som en svært nyttig tekst der landets største museer for første gang får en egen og adekvat behandling. En stor del av utredningen rommer vesentlige innsikter og nyttige problematiseringer. Dette gjelder ikke minst påvisningen av behovet for økte ressurser for faktisk å kunne løse de oppgavene som samfunnet med rette forventer av museene. Samlet sett vil universitetsmuseene kunne dra stor nytte av utredningen, også – og ikke minst – der den er kritisk til museumsvirksomheten slik den har vært og er i dag. I så måte gir utredningen

alle som er opptatt av universitetsmuseene et godt utgangspunkt for refleksjoner og konkrete tiltak.

Forskningen er et overgripende perspektiv i den grunnleggende virksomheten ved et universitetsmuseum, og er en komponent i både innsamling, bevaring, ordning og formidling. Dette gjelder mer for universitetsmuseer enn for andre museer. Av hensyn til universitetsmuseenes egen virksomhet må forskningen altså opprettholdes som en vesentlig komponent. Dette gjelder ikke minst selve innsamlingen og formidlingen av innsikt til så vel forskere som til et bredere publikum. Slik kan universitetsmuseene bli sentrale institusjoner når det gjelder oppfølging av universitetenes generelle oppdrag mht forskningsformidling til samfunnet.

Av hensyn til universitetenes muligheter for hensiktsmessig organisering av alt som er knyttet til universitetsmuseenes virksomhet, må samlingene og det samlede museumsarbeidet beholdes innenfor universitetene.

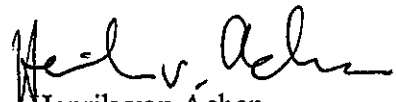
Av hensyn til fagligheten ved universitetene er universitetsmuseene viktige, fordi det er her det utvikles forskning som er komplementær til det som skjer ved instituttene. Et fruktbart samarbeid mellom institutter, sentre og museer, vil således ubetinget innebære en gevinst for universitetenes forskning – og følgelig også for deres formidling.

Bergen, 1. september 2006,

Kari Loe Hjelle

Anders Johansen

Brian Robins

Henrik von Achen

Per Gunnar Hillesøy

UNIVERSITETET I BERGEN

Bergen Museum – Administrasjonen

UNIVERSITETET I BERGEN Administrasjonen	
Saksnr.	Dokumentnr.
06/4617	7
20. AUG. 2006	
Arkivkode:	008
Saksbeh.:	HMS
U.off.	

Bergen, 21. august 2006

Saksnr 06/4617/BM

Universitetsdirektøren

Universitetet i Bergen

NOU 2006: 8 KUNNSKAP FOR FELLESSKAPET – Universitetsmuseenes utfordringer

Det vises til brev av 16. mai 2006 hvor Bergen Museum blir bedt om å gi sin uttalelse til NOU 2006:8 *KUNNSKAP FOR FELLESSKAPET – Universitetsmuseenes utfordringer*.

Utredningen er sendt på høring til de ulike enhetene ved museet og styret for Bergen Museum behandlet saken i et ekstraordinært møte 16. august 2006. Med bakgrunn i uttalelsene fra enhetene og diskusjonen i styret fikk styreleder fullmakt til å utforme den endelige uttalelsen fra museet.

Professor Ingvild Gilhus som var medlem i utvalget som har lagt frem NOU 2006:8, er også medlem i styret for Bergen Museum. Gilhus var tilstede da styret diskuterte utredningen men deltok ikke i diskusjonen. Hun ønsket ikke å stille seg bak en uttalelse fra museet til en utredning hun selv har bidratt til å utforme.

Innledningsvis vil museet påpeke at det er positivt at Utdannings- og forskningsdepartementet i 2004 tok initiativ til denne første offentlige utredningen om universitetsmuseene. For universitetsmuseene er dette et av de viktigste strategiske dokumenter som er utformet på nasjonalt nivå. Derfor er det uheldig at utredningen er sendt ut på høring i noen korte sommermånedene (16. mai til 21. august), en tid av året hvor både ferieavvikling og feltarbeid finner sted. Universitetets frist til departementet er 1. oktober 2006.

Museet slutter seg til hovedtyngden av de anbefalinger som gis i utredningen og har i sin uttalelse knyttet kommentarer til de områder hvor vi er uenige, hvor vi mener det er mangler eller hvor det er behov for presisering.

Generelt kan vi si at utredningen tar for seg hovedområdene av universitetsmuseenes virksomhet, og mange av forslagene til tiltak er både gode, nødvendige og gjennomførbare, dog er de til en viss grad avhengig av hvilke ressurser som tilføres museene.

Generelt kan vi si at vi savner en grundigere omtale av de vitenskapelige samlingene og deres betydning for forskningen innen fag som biosystematikk/taksonomi og arkeologi. I dette ligger også at utredningen viser en skjevhet i vektleggingen av formidling på bekostning av forskning

Postadresse: Postboks 7800, 5020 Bergen:

Besøksadresse: Harald Hårfagresgt. 1

Telefon 55 58 93 60, 55 58 20 81
Telefaks 55 58 93 64
E-post: siri.jansen@bm.uib.no

og samlingsforvaltning. Det er også hevdet fra museets ansatte at utredningen i for stor grad omhandler det kulturhistoriske miljøet og problemstillinger knyttet til denne delen av virksomheten ved universitetsmuseene og at de naturhistoriske forhold ikke kommer frem i tilstrekkelig grad. Ikke uventet støtter Bergen Museum mindretallets syn i spørsmål om organisering av museene innenfor universitetene.

Kap. 1 – Sammendrag

Kapitlet er et sammendrag av utredningens hovedpunkter. Når det likevel kommenteres spesielt er det fordi det inneholder noen formuleringer en ikke finner andre steder og som museet mener er litt uheldige.

Utvalget sier i kap. 1.2 *Samlinger og samlingsforvaltning* at grunnlaget for museums- virksomheten ligger i samlingene og at de danner utgangspunktet for både formidling og forskning. Vi er enig i at samlingene er grunnlaget for museets aktiviteter, men mener at det ikke klart nok kommer frem at formidlingen hovedsakelig bør være et resultat av den vitenskapelige aktivitet som er knyttet til samlingene (eller annen universitetsforskning). I denne sammenheng er altså ikke formidlingen likestilt med forskningen, men vil være et resultat av denne.

Under punktet om Samlinger og Samlingsforvaltning heter det: "ABM-utvikling bør gjennom tilrettelegging av museumsfaglige nettverk og samordning av programvareutvikling arbeide for en enhetlig og koordinert samlingsforvaltning." Med den klare sammenheng vi mener det er mellom samlingsforvaltning og forskning følger det også at vi er sterkt uenige i at ABM-utvikling kan bidra til en enhetlig og koordinert samlingspolitikk. Vi mener dessuten at vi ved våre universiteter har miljøer som bedre vil kunne bidra til programvareutvikling for museene og samordning av den.

Kap. 3 – Universitetsmuseene som samfunnsinstitusjoner

Bergen Museum slutter seg til utredningens presisering av at universitetsmuseene med sin virksomhet skal tjene samfunnsutviklingen. Både de kulturhistoriske og naturhistoriske samlingene ligger vel tilrette for å formidle kunnskap om vår egen og andre gruppers identitet og kultur, forståelse for samspillet mellom menneskelig aktivitet og endringer i naturen, biologisk og geologisk mangfold og kunnskap om naturen. Det er lange tradisjoner for denne type formidling ved Bergen Museum.

For at universitetet og museet skal kunne løse sine oppgaver og være i front med hensyn til samlingsforvaltning, aktiv forskning og utviklingsarbeid samt kunnskapsformidling, må infrastrukturen for samlingene og forvaltning av samlingene bedres. Dette kommer for øvrig klart fram i kapittel 4.

Videre slutter vi oss til at museet må delta i regionale, så vel som nasjonale og internasjonale samarbeidsrelasjoner. Det vitenskapelige personale ved museet har vært og er aktive på dette punktet på lik linje med de øvrige instituttene ved universitetet. I utredningen kommer det ikke godt nok frem de mange faglige nasjonale og internasjonale nettverk og organisasjoner museets ansatte er aktive i. Museet er medlem i en rekke organisasjoner, eksempelvis "International Union of Biological Sciences, SPNHC (Society for Preservation of Natural History Collections) og er gjennom dette bundet av internasjonale konvensjoner og regler for samlingsforvaltning. Den nasjonale og internasjonale inn- og utlånsvirksomheten for

vitenskapelig materiale i forskningsøyemed er svært omfattende. I tillegg kommer utlån til andre museers utstillinger. Omfanget av denne delen av virksomheten kommer ikke tilstrekkelig frem i utredningen.

Kap. 4 – Samlinger og samlingsforvaltning.

De vitenskapelige samlingene ved universitetsmuseene utgjør landets natur- og kulturarv og er helt avgjørende for virksomheten ved museene. Forvaltningen av samlingene er en av universitetsmuseenes viktigste oppgaver og vi hadde sett at utvalget i sin utredning hadde viet dette temaet større oppmerksomhet. 7 av 88 sider er lite og gjør utredningen ubalansert med en uforholdsmessig stor vektlegging av formidling i forhold til de vitenskapelige samlingene og forskning. En definering av begrepene vitenskapelige samlinger og utstillingssamlinger ville på en bedre måte synliggjort sammenhengen mellom samling, forskning og formidling. Det er spesielt i de naturhistoriske museene at man har dette skillet. Objekter i de vitenskapelige samlingene egner seg av mange grunner sjelden til utstilling (for eksempel vil materiale til vitenskapelige samlinger og til utstillinger være preparert på ulik måte) og det utvikles ofte to typer samlinger.

Utvalget har en begrenset omtale av samlingsforvaltning, inkl hva som legges i begrepet innsamlingspolitikk. Innsamlingspolitikk kan variere fra fagområde til fagområde og det er naturlig å skille mellom innsamlingspolitikk i inn- og utland.

Utvalget erkjenner at det bak tallene som angir antall objekter i samlingene er stor variasjon i typer og tellemåter, og at statistikken må ses i sammenheng med mer detaljert informasjon om samlingenes omfang. På denne bakgrunn, og fordi det telles forskjellig ved de ulike naturhistoriske og kulturhistoriske museer og ved de ulike samlinger internt ved museene, er det uheldig at tabell 4.1 er presentert uten utfyllende kommentarer i tabellteksten, selv om tallene til en viss grad utdypes i vedlegg 1. Slik tabellen nå fremstår er den egnet til å villed.

De kritikkverdige forhold som Riksrevisjonen påviste i sin rapport fra 2003 med hensyn til museumsbygningens tilstand og de skadelige konsekvenser det har fått for gjenstander i elendige magasin, krever en utbedring og oppgradering av bygningsmasse, ulikt arbeid i samlingene og et arbeid med konservering av gjenstandene, langt utover det ekstra bevilgningene Utdanningsdepartementet har gitt i perioden 2003-2005 har gitt mulighet for. Det er derfor positivt at utvalget fremhever dette i kap 4 og i kap 9 som omhandler økonomiske og administrative konsekvenser.

Museet støtter forslaget om å få planlagt og å få starte arbeid med revitaprojekter av de ulike kultur- og naturhistoriske samlingene. Utvalgets anbefaling angående oppgradering av museumsbygg, magasin, konservering og digitalisering av samlingene støttes til fulle. At samlinger og samlingsforvaltning gis en sterk prioritering er en forutsetning for både fremtidig forskning og formidling.

Kap. 5 – Formidling

Utvalget påpeker viktigheten av at den kunnskapen om kultur- og naturhistorie som samlingene representerer aktualiseres og gjøres tilgjengelig for publikum. Dette kan bare skje gjennom forskning på materialet. I den grad materialet er egnet, kan det også anvendes i tradisjonelle utstillinger og i forbindelse med digital formidling.

En forutsetning for formidling i universitetsmuseene er de samlinger og den forskning tilknyttet samlingene som finner sted ved museene. I tillegg gir tilknytningen til universitetet museene en potensiell mulighet til å bidra med formidling av pågående forskning ved hele universitetet.

Oppgradering av formidlingskompetansen med blant annet egne pedagogiske stillinger er et viktig skritt videre. Oppgradering av basisutstillingene med faste øremerkete budsjettposter vil bidra vesentlig til fornyelsen av samlingsformidlingen. Moderne formidling krever tilpassete lokaler med hensyn til lys, temperatur og klima, og aktivitetsrom for publikum. Dette er i dag en stor mangel ved vårt museum.

Den dominerende formidlingsformen ved museene er gjennom museets utstillinger. En satsing på å lage nye basisutstillinger og å oppgradere noen av de gamle er nødvendig for å opprettholde en troverdig posisjon i et nasjonalt og internasjonalt perspektiv. Midlertidige utstillinger er imidlertid også viktige for jevnlig å kunne formidle aktuell forskning. Et nasjonalt økonomisk løft er helt nødvendig for å kunne legge til rette for en tidsmessig og oppdatert formidling ved universitetsmuseene.

Formidlingen ved museet har mange fasetter. Bergen Museum kan vise eksempler på vitenskapelige samlinger som ligger i søkbare databaser på nettet. En får ved dette formidlet samlingene på en slik måte at de når ut til alle og kan brukes av alle—også i skolesammenheng i undervisning om natur og kultur i nærmiljøet. Vi er enige i at dette kan og bør videreutvikles. Innen naturhistorie har museets biologer produsert populære bøker om flora og fauna, noe vi ser som viktig formidling av forskningsbasert kunnskap.

En utfordring for museene er å ha et publikumstilbud som ikke oppfattes som helt statisk. Formidlingen bør derfor legges opp til å være aktuell, dynamisk og pågående. Dette kan gjøres på ulike måter. En tiårig oppgradering av basisutstillingene er bare et lite, nødvendig skritt på veien. For eksempel anbefaler utredningen prioritering av digital og nettbasert formidling. Det utredningen ikke sier noe konkret om er i hvilken kontekst denne formidlingen kan eller skal foregå, med hvilke midler og hensikter. Skal en eventuell satsing på digital og nettbasert formidling nyttiggjøres i museets utstillinger, eller skal det skje mer passivt på nettet? På den andre siden kan det hevdes at utredningen har tatt høyde for slike innvendinger ved å si at: "...en bedre tilgjengeliggjøring av samlingene og kunnskapen knyttet til disse forutsetter en oppgradering av formidlings kapasitet og –kompetanse." Dette er museet helt enig i.

Kap. 6 – Forskning og utviklingsarbeid

I innledningen til kapitlet understrekes det at det er en nasjonal oppgave å utvikle de vitenskapelige samlingene systematisk og med høy kvalitet og at det kreves aktiv forskning og høy vitenskapelig kompetanse for å utvikle disse. Utvalget sier ikke noe om hvordan den vitenskapelige kompetansen skal etableres. Det er for øvrig et gjennomgående trekk i utredningen at den, med unntak av konservering, ikke diskuterer rekruttering til stillinger ved museet eller utdanning spesielt knyttet til museets virksomhet. Museet mener det vitenskapelige personalet, innen sine spesialfelt, må delta i undervisningen ved fakultetene.

Det savnes en omtale av det arbeidet som utføres ved utlån (og innlån) fra samlingene og betydningen museenes samlinger har for forskningsvirksomhet også ved andre fagmiljøer i inn- og utland.

Utredningens presentasjon av forskningsdokumentasjon og publiseringsprofil for universitetsmuseene taler for at forskningsvirksomheten ved universitetsmuseene må styrkes. Dette kan

skje ved utvikling av strategiske faglig programmer, styrke forskningsledelse, tilsette postdoktorer og stipendiater og få masterstudenter tilknyttet fagmiljøene ved museene. Med andre ord: skape gode og store forskningsgrupper som arbeider etter strategiske planer med en klar forskningsledelse og med publisering i vitenskapelige tidsskrifter som mål.

Kap. 7 – Kulturminneforvaltning og naturforvaltning

Universitetsmuseene spiller en helt avgjørende rolle i den nasjonale forvaltningen av kulturminner, både gjennom det ansvar museene har for gjennomføring av forvaltningsgravinger og som samlingsansvarlig for alt arkeologisk materiale. Museene har ikke den samme rollen i naturforvaltningen, men er så å si enerådende som samlingsforvalter for naturhistorisk materiale i landet.

Utvalget påpeker viktigheten av at arkeologiske undersøkelser av automatisk fredede kulturminner må være forskningsbasert og at det må utvikles faglige program for denne delen av virksomheten og at forskningskompetansen må videreutvikles. Museene må legge økt vekt på forskningsledelse i forbindelse med forvaltningsgravinger. Dette er museet enig i. Forvaltningsgravningene representerer et stort og viktig forskningspotensial for universitetsmuseene som det er viktig å utnytte på en god og gjennomtenkt måte. Det må i større grad enn nå, utvikles et samarbeid mellom ulike faglige miljøer i forbindelse med større prosjekter.

Under punkt 7.6 anbefaler utvalget: "Universitetsmuseene bør ha fokus på å sikre taksonomisk ekspertise og å videreutvikle de naturhistoriske samlingene". Vi er helt enig med utvalget og satser nettopp innen dette feltet. Taksonomisk ekspertise sikres først og fremst ved at forholdene for forskningen for museets vitenskapelig ansatte legges bedre til rette (nærhet til samlingene og teknisk hjelp til forskning er noen stikkord her), samt at det sørges for rekruttering til nye stillinger.

Kap. 8 – Organisering og økonomi

I hele utredningen om virksomheten ved universitetsmuseene er det kap 8.6 *Endret tilknytning til universitetene?* som har fått og vil få størst oppmerksomhet. Bergen Museum beklager dette da det etter museets vurdering ikke ligger til utvalgets mandat å foreta en slik vurdering av organisasjonsformen.

Museet mener de mange forslag til tiltak for virksomheten ved universitetsmuseene, som på mange måter kan sies å være Norges desentraliserte nasjonalmuseum for natur- og kulturhistorie, er langt viktigere. Norge er et lite land med få innbyggere. Det blir derfor ikke riktig overfor universitetsmuseene å sammenligne dem med nasjonale museer som British Museum og Natural History Museum i et land som Storbritannia med over 60 millioner innbyggere.

Museet deler mindretallets syn om å opprettholde dagens organisering med museene som en viktig og integrert del av universitetene. Museet støtter mindretallets argumentasjon for å bevare universitetsmuseene innenfor et sterkt tverrfaglig nettverk og med tilgang til kostnadskreven infrastruktur (moderne laboratorier) som bare et breddeuniversitet kan gi. Vitenskapelige samlinger, forskning og formidling er sterkt avhengig av hverandre. Dårligere kår for samlinger og forskning ved museet, vil føre til en kvalitativ nedgang også for en langsiktig formidlingsvirksomhet. Hvis en løsrivelse fra UiB aktualiseres, ønsker vi at de

vitenskapelige samlingene med det vitenskapelige og tekniske personell tilbakeføres til fakultetene.

Museet ser det som fruktbart at det etableres et tettere og mer forpliktende samarbeid mellom departementer med museumsansvar.

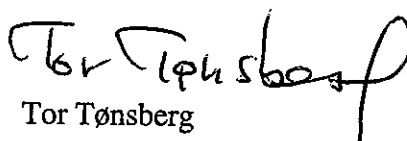
Når det gjelder styringsstruktur (intern/ekstern styreleder og styrerepresentanter) mener Bergen Museum at museet som en avdeling på lik linje med fakultetene, bør følge den malen som utvikles ved Universitetet i Bergen. I dag innebærer dette at styreleder ved Bergen Museum skal være intern. Museet har hatt eksterne styrerepresentanter i flere perioder og har gode erfaringer med det.

Kapitel 9 – Økonomiske og administrative konsekvenser

Bergen Museum mener det er positivt at utvalget på en klar måte påpeker behovet for økte økonomiske ressurser fra departementet og for en prioritering av museene innenfor universitetenes egne budsjetter. Skal Riksrevisjonens rapport etterfølges på en fullgod måte og samlingsforvaltningen bedres på sikt, er det helt avgjørende med bygningsmessige løft i form av nye magasinbygg og rehabilitering av gamle bygg. Naturlig nok er ikke kostnadene til dette fastsatt men det er snakk om flere 100-talls millioner i en årrekke fremover. Videre er det positivt at det foreslås at det bevilges minimum 30 millioner årlig til strakstiltak til samlinger som er truet av nedbrytning og 40 millioner årlig til oppgradering av basisutstillingene.

For å styrke forskning og samlingsforvaltning etterlyser museet en klar prioritering av nye vitenskapelige og tekniske stillinger.

Med hilsen

Tor Tønsberg

Styreleder